

Länsstyrelsen
Norrbotten

YTTRANDE

1 (5)

Datum
2019-06-27

Diarienummer
100-4539-2019

Miljö- och energidepartementet

103 33 Stockholm

Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet

Betänkande av Agenda 2030-delegationen

Er beteckning: M2019/00661/S

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att Agenda 2030-delegationens slutbetänkande innehåller en väl genomarbetad analys och många viktiga förslag i arbetet med att genomföra Agenda 2030 och att verka för de globala målen för hållbar utveckling i Sverige.

Kapitel 3 Agenda 2030 och hållbar utveckling

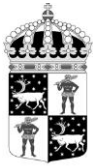
Länsstyrelsen uppskattar delegationens tydliggörande att Agenda 2030 inte är ett tvärgående perspektiv utan en sammanhållen målstruktur som bland annat förenar ett stort antal redan etablerade perspektiv. Delegationen lyfter hur dessa övergripande principer (t.ex. mänskliga rättigheter, jämställdhet), specifika gruppers villkor eller rättigheter (t.ex. nationella minoriteter, personer med funktionsnedsättning), eller enskilda frågor (t.ex. alkohol och tobak, livsmedel) relaterar till Agenda 2030 och kommer samman i det övergripande målet om en hållbar utveckling.

Även tydliggörandet av att begreppet ”hållbar utveckling” används på både ett brett och ett mer specifikt sätt inom svensk lagstiftning är betydelsefullt.

Kapitel 4 Sveriges åtagande kräver handling

I kapitlet utvecklar delegationen förutsättningarna för ett genomförande av Agenda 2030 inom statsförvaltningen. Det är bra att betänkandet trycker på att det krävs en omställning, att Sverige inte har råd att inte agera. Det är centralt att de tre hållbarhetsperspektiven blir bättre sammankopplade och därigenom främjar nya möjligheter att utveckla länsstyrelsernas arbete och samverka med andra aktörer. Inom länsstyrelserna sker nu mycket arbete med integrering av Agenda 2030 i den egna verksamheten.

Det är också bra att betänkandet poängterar att miljö kvalitetsmålen konkretiserar den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling. Inom miljömålsstrukturen finns dock viktiga områden att arbeta med som inte är uttalade inom Agenda 2030 (t.ex. ozonskikt,

strålmiljö, försurning och övergödning av sötvattensområden). Detsamma gäller för områden inom den ekonomiska och den sociala dimensionen.

Det genomförandegap som identifieras mellan många riksdagsbundna mål och resultatet av de åtgärder som hittills vidtagits är av central betydelse. Som delegationen konstaterar krävs fortsatt analys för att mäta genomförandets effekter och för att identifiera synergier, målkonflikter eller suboptimeringar mellan de riksdagsbundna målen samt för att identifiera vilka åtgärder som behöver vidtas för att målen ska nås. Samtidigt måste omställningen gå snabbt. Länsstyrelsernas regleringsbrev har ännu inte adresserat detta genomförandegap. Här skulle länsstyrelserna generellt kunna bidra med bred kunskap och kännedom om regionala förhållanden.

Det behöver tydliggöras hur delmålen ska brytas ned och/eller kopplas till befintliga riksdagsbundna mål samt hur de ska följas upp. Nedbrytning av målen behöver göras sektorsvis och både nationellt och regionalt. Tydliga mål och uppföljningsbara mått behövs. Fortfarande finns ett behov av fler och bättre indikatorer.

Att använda kraften i ordinarie processer för handling

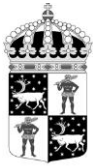
Att integrera agendan i ordinarie processer och samtidigt utveckla, stärka och förändra arbetssätt, institutioner och processer är ingen enkel uppgift. Inordningen i ordinarie processer kan hämma möjligheterna att åstadkomma förändring. Vi ser paralleller till Riksrevisionens analys av styrningen av länsstyrelserna i "Vanans makt" (RIR 2019:2), där svårigheten med integrerad styrning, samordning och avvägning av motstående intressen tydliggörs.

Länsstyrelsen vill poängtera behovet och nyttan av att i den dagliga verksamheten tydligt relatera till de tre grundläggande principerna som hela agendan vilar på. Med utgångspunkterna att agendan är universell, att hållbarhetsmålen är sinsemellan odelbara och att ingen ska lämnas utanför, skapas ett tydligare beslutsstöd som förhoppningsvis ger rådighet och mandat att hantera målkonflikter inom till exempel områdena resursförsörjning, energifrågor, markanvändning.

Det ger vidare stöd att skapa ett *regionalt likvärdigt* genomförande av Agenda 2030. Samhällsomställningens positiva och negativa effekter bör delas av hela befolkningen, oavsett geografisk hemvist. Vi menar att den uppdelning mellan stad och landsbygd som sker, och som bland annat uppmärksammas av den parlamentariska landsbygdskommittén, bör uppmärksammas i lika hög utsträckning som de övriga målkonflikter agendan adresserar.

Kapitlen 5-7 Riksdagsbundet mål, en kommitté och stärkta förutsättningar för staten

I genomförandet är det viktigt med bred politisk förankring och långsiktighet i styrningen. Länsstyrelsen välkomnar förslaget om ett riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030 och tillstyrker även förslaget om en parlamentarisk Agenda 2030-kommitté. Vi delar den analys som delegationen gör för att motivera en sådan. Den samverkan mellan kommittén och den regionala nivån som delegationen resonerar kring skulle ge en bra växelverkan med geografisk förankring för kommitténs arbete och nationella inspel till regionerna.

I slutbetänkandet framkommer dock inte hur den lokala och regionala nivån ska vidareförmedlas till Agenda 2030-kommittén. Enbart lokal och regional statistik kan inte utgöra tillräckligt underlag för att en nationell kommitté ska kunna göra en heltäckande uppföljning där lokalt och regionalt genomförande inbegrips. Det är av största vikt att kunskap om lokala och regionala förutsättningar kan komma kommittén till handa.

Därför bör aktörer med insikt i respektive regionala förutsättningar bistå den nationella kommittén. Detta bör företrädesvis kunna ske genom länsstyrelserna, förutsatt att resurser tilldelas. Se till exempel den regionala miljömålsuppföljningen.

Utan att gå in på övriga förslag som presenteras i kapitel 7 bedömer vi att tanken att genomgående ta in genomförandet av agendan och hållbar utveckling i olika aspekter av statsförvaltningen är mycket god.

Kapitel 9 Stärkta förutsättningar för lokal och regional nivå

Förslagen som berör den regionala och lokala nivån är väl avvägda och viktiga för genomförandet.

Att ge länsstyrelserna ett långsiktigt regionalt samverkansuppdrag bedömer Länsstyrelsen som lämpligt eftersom de uppdrag länsstyrelserna har omfattar i stort sett samtliga politikområden och Agenda 2030-mål. Därtill har vi i enlighet med 2 § i länsstyrelseinstruktionen stor erfarenhet av att göra avvägningar mellan olika mål, inbegripet att hantera målkonflikter och stimulera synergier, samt även stor erfarenhet av samverkan med kommuner, näringsliv och organisationer samt att bygga partnerskap. Länsstyrelsernas grunduppdrag och tanken med den samordnade länsförvaltningen, att bidra till att bryta upp sektorstänkandet, passar väl samman med agendans grundläggande principer.

Formuleringarna i länsstyrelsernas regleringsbrev har varierat mellan de år vi hittills har haft uppdrag för agendans genomförande. Förslaget att vi ska få tillbaka det uppdrag vi hade i regleringsbrevet 2018 välkomnas men vi ser ännu hellre att ett grunduppdrag med likartad lydelse i stället skrivs in i förordningen (2017:868) om länsstyrelseinstruktion. Då skulle regleringsbrevet i stället kunna nyttjas för att under kortare tidsperioder ge specifika och riktade uppdrag till länsstyrelserna. På motsvarande sätt som införandet av ett riksdagsbundet mål om genomförandet säkrar stabilitet och långsiktighet över mandatperioder, bör motsvarande styrning genomsyra direktiven för statsförvaltningen.

Vi vill dock peka på att beroende på ambitionsnivån i de uppdrag som kan komma att lämnas, kan det i vissa fall behövas resursförstärkning.

Delegationen påpekar i sitt slutbetänkande att det funnits oklarheter och osäkerheter kring den regionala samverkan i arbetet med Agenda 2030, detta särskilt kring regionernas och länsstyrelsernas roller och ansvar.

Delegationen lyfter att länsstyrelsen företräder staten på regional nivå inom flera samhällsområden som är av stor vikt för genomförandet av agendan. Länsstyrelsen, menar man, har en viktig funktion att åstadkomma samordnad och anpassad statlig styrning, där samverkan med kommuner och regioner lyfts som ett särskilt utpekat ansvar. Länsstyrelsen ska inom sina ansvarsområden verka för att flera olika nationella

mål ska få genomslag i länen och främja andra statliga myndigheters medverkan i regional utveckling. Länsstyrelsen bistår dessutom länets aktörer med underlag och kunskap. I tillägg ligger flera samordningsuppdrag med koppling till målen i Agenda 2030 hos länsstyrelsen.

Samtidigt har regionerna utifrån sitt regionala utvecklingsansvar och som upprättare av regionala utvecklingsstrategier, samt som företrädare för den regionala politiska nivån en central roll för implementeringen av Agenda 2030. Landets kommuner har en avgörande roll för att få till stånd genomförandet på den lokala nivån, samt inom de många ansvarsområdena centrala för flera av de globala målen.

Delegationens bedömning om kommunernas och regionernas roll samt vikten av dialog och god samverkan mellan kommuner, regioner och länsstyrelser är att Länsstyrelsen har en nyckelroll. Länsstyrelserna ser mycket positivt på delegationens bedömning, men önskar ett tydliggörande kring roller och ansvar för Agenda 2030 på den regionala nivån. Ett samstämt agerande på nationell, regional och lokal nivå är väsentligt för ett effektivt genomförande. Länsstyrelsens bedömning är att detta skulle underlätta en nationell samstämmighet för det regionala och lokala Agenda 2030-arbetet, samt bidra till att just 'den gemensamma kraften användas för att genomföra agendan'.

Delegationen hänvisar även till att det råder oklarheter hos vissa kommuner och regioner om hur nationella mål och lagstiftning relaterar till Agenda 2030. Som exempel lyfts miljömålen, folkhälsomålet, samt plan- och bygglagen (2010:900). Detta skapar osäkerhet om hur olika frågor ska kopplas samman på lokal och regional nivå.

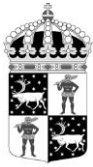
Här ser även vi att det är viktigt att tydliggöra hur målen och principerna i agendan ska relateras till lagstiftningen, till exempel miljöbalken. Delegationen pekar också på att begreppet hållbar utveckling tolkas olika i miljöbalken och förordningen om regional tillväxt. Agendan som sammanhållen målstruktur har i dagsläget inte någon direkt koppling till myndighetsutövningen.

Kapitel 10 Forum för dialog

Länsstyrelsen välkomnar även delegationens förslag om att länsstyrelserna får i uppdrag att arrangera regionala Agenda 2030-forum för olika sektorer och aktörer på lokal och regional nivå. Dessa forum bör dock enligt vår mening bli något mer än en enstaka konferens, utan snarare fungera som mer permanenta och återkommande forum för en regional övergripande dialog och samverkan kring Agenda 2030. Länsstyrelsen bör ha frihet att forma dessa forum efter vad som är ändamålsenligt i respektive län och det är viktigt att länsstyrelsen samråder med andra aktörer i länet om utformningen. Att arrangera ett större forum står naturligtvis inte i motsättning till ordinarie och återkommande samverkansformer. Det kan dock medföra kostnader som kan göra det svårt att genomföra inom ramen för ordinarie verksamhet.

Formuleringen kring det nationella forumet innehåller en skrivning om bredd av sektorer och aktörer, ”i synnerhet de som traditionellt har svårt att få tillgång till ordinarie samråd”. Den skrivningen finns inte med i det regionala uppdraget men vi förutsätter att detsamma gäller även för den regionala nivån.

Länsstyrelsen och den regionala nivån bör enligt länsstyrelsen också ha en delaktighet i det nationella forumet för Agenda 2030 och i rapporteringen av genomförandet.

Länsstyrelsen bedöms kunna få en roll för lokal och regional uppföljning och utvärdering av Agenda 2030.

Kapitel 15 Att kommunicera Agenda 2030

Länsstyrelsens samtycker med delegationens bedömning att regeringen och de statliga myndigheterna bör kommunicera och tillgängliggöra hur den egna verksamheten bidrar till genomförandet av Agenda 2030. Ett tydligt kommunikationsuppdrag skulle kunna inkluderas i samtliga övergripande Agenda 2030-uppdrag som ges. Länsstyrelsen delar delegationens bedömning om behovet av ett sammanhållet digitalt tillgängliggörande av uppföljningen av genomförandet. Det är förståeligt att en övergripande gemensam digital plattform inte i nuläget är möjlig men för att garantera genomslag, legitimitet och effekt skulle någon form av samordning och erfarenhetsutbyte kring kommunikativa insatser vara bra.

Kommunikation på den regionala och lokala nivån är av avgörande betydelse för att öka kännedom kring hållbar utveckling och bidra till ökad samverkan. De lokala och regionala perspektiven på Agenda 2030 är viktiga för att skapa drivkraft hos samhällsaktörer och individer för genomförandet av agendan.

Länsstyrelsen vill understryka att data och statistik åtkomlig för aktörer som underlag för såväl beslutsfattande som ansvarutkrävande även är av vikt för informerade beslut, prioriteringar och ansvarutkrävande på den regionala och lokala nivån. Här kan de nyckelindikatorer som utvecklats under ledning av Rådet för främjandet av kommunala analyser (RKA) vara av betydelse.

De som medverkat i beslutet

Beslut om yttrande har fattats av landshövding Björn O. Nilsson efter föredragning av verksamhetscontroller Lilianne Viklund. I beslutet har även företrädare för länsledningens stab, avdelning näringsliv och enheten för miljöanalys deltagit.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.